Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 7. novembra 2024*

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Direktiva (EU) 2019/1023 – Postopki glede prestrukturiranja, insolventnosti in odpusta dolgov – Člen 1(4) – Predmet urejanja in področje uporabe – Razširitev postopkov na insolventne fizične osebe, ki niso podjetniki – Člen 20 – Dostop do odpusta dolgov – Člen 23(1), (2) in (4) – Odstopanja – Izključitev posebnih kategorij terjatev iz odpusta dolgov – Fizična oseba, ki je postala insolventna – Dobra vera dolžnika – Pogoji za dostop do odpusta dolgov – Izključitev javnopravnih terjatev“

V združenih zadevah C-289/23 [Corván][i] in C-305/23 [Bacigán][i],

katerih predmet sta predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki sta ju vložili Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Alicante (sodišče za gospodarske spore št. 1 v Alicanteju, Španija) (C-289/23) in Juzgado de lo Mercantil nº 10 de Barcelona (sodišče za gospodarske spore št. 10 v Barceloni, Španija) (C-305/23) z odločbama z dne 25. aprila 2023 in 2. maja 2023, ki sta na Sodišče prispeli 25. aprila 2023 oziroma 15. maja 2023, v postopkih

Agencia Estatal de la Administración Tributaria

proti

A (C-289/23),

in

S.E.I.

proti

Agencia Estatal de la Administración Tributaria (C-305/23),

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi F. Biltgen (poročevalec), predsednik prvega senata v funkciji predsednika drugega senata, M. L. Arastey Sahún, predsednica petega senata, in J. Passer, sodnik,

generalni pravobranilec: J. Richard de la Tour,

* Jezik postopka: španščina.

[i] Imeni te zadev sta izmišljeni. Ne ustrezata resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za špansko vlado A. Ballesteros Panizo in A. Gavela Llopis, agenta,

– za Evropsko komisijo J. L. Buendía Sierra, L. Malferrari in G. von Rintelen, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 16. maja 2024

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predloga za sprejetje predhodne odločbe se nanašata na razlago člena 1(4) in člena 23(1), (2) in (4) Direktive (EU) 2019/1023 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o okvirih preventivnega prestrukturiranja, odpustu dolgov in prepovedih opravljanja dejavnosti ter ukrepih za povečanje učinkovitosti postopkov glede prestrukturiranja, insolventnosti in odpusta dolgov ter o spremembi Direktive (EU) 2017/1132 (Direktiva o prestrukturiranju in insolventnosti) (UL 2019, L 172, str. 18).

2 Ta predloga sta bila vložena v okviru dveh sporov med dolžnikoma A (C-289/22) in S.E.I. (C-305/23) na eni strani ter Agencia Estatal de Administración Tributaria (davčna uprava, Španija) (v nadaljevanju: AEAT) na drugi strani v zvezi s prošnjama za odpust dolgov, ki sta ju vložila dolžnika A in S.E.I. v postopkih zaradi insolventnosti, ki sta se nanašala nanju.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V uvodnih izjavah 21 in od 78 do 81 Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti je navedeno:

„(21) Prezadolženost potrošnikov je z gospodarskega in socialnega vidika zelo zaskrbljujoča ter je tesno povezana z zmanjšanjem presežka dolgov. Poleg tega pogosto ni mogoče jasno razlikovati med dolgovi podjetnikov, nastalimi pri njihovi trgovski, poslovni, obrtni ali poklicni dejavnosti, in dolgovi, nastalimi zunaj teh dejavnosti. Podjetniki ne bi mogli izkoristiti druge priložnosti, če bi morali biti obravnavani v ločenih postopkih z različnimi pogoji dostopa in preizkusnimi dobami za odpust dolgov, da bi jim bili odpuščeni njihovi poslovni dolgovi in drugi dolgovi, ki so nastali zunaj njihovega poslovanja. Iz teh razlogov bi bilo za države članice priporočljivo, da čim prej začnejo uporabljati določbe te direktive o odpustu dolgov tudi za potrošnike, čeprav ta direktiva ne vključuje zavezujočih pravil o prezadolženosti potrošnikov.

[…]

(78) Popoln odpust dolgov ali prenehanje prepovedi opravljanja dejavnosti po obdobju, ki ni daljše od treh let, nista primerna v vseh okoliščinah, zato bi lahko bilo potrebno uvesti odstopanja od tega pravila, ki so ustrezno utemeljena z razlogi, določenimi v nacionalnem pravu. Takšna odstopanja bi bilo na primer treba uvesti, kadar je dolžnik nepošten ali je ravnal v slabi veri. Kadar se podjetniki ne morejo sklicevati na domnevo poštenja in dobre vere po nacionalnem pravu, pa jim breme dokazovanja glede njihovega poštenja in dobre vere ne bi smelo po nepotrebnem otežiti ali jih obremeniti pri tem, da začnejo postopek.

(79) Sodni ali upravni organi lahko pri ugotavljanju, ali podjetnik ni bil pošten, upoštevajo okoliščine, kot so: narava in obseg dolgov; obdobje, v katerem so dolgovi nastali; prizadevanja podjetnika, da poravna dolgove in izpolni pravne obveznosti, vključno z zahtevami glede javnega izdajanja dovoljenj in potrebo po pravilnem knjigovodstvu; dejanja podjetnika, s katerimi bi lahko onemogočil ukrepanje upnikov; izpolnjevanje dolžnosti, če obstaja verjetnost insolventnosti, ki jih imajo podjetniki, ki so direktorji podjetja; ter spoštovanje konkurenčnega in delovnega prava Unije in nacionalnega konkurenčnega in delovnega prava. Moralo bi tudi biti mogoče uvesti odstopanja, kadar podjetnik ni izpolnil nekaterih pravnih obveznosti, vključno z obveznostmi, da čim bolj poveča donose za upnike, ki bi lahko bile v obliki splošne obveznosti ustvarjanja dohodka ali premoženja. Nadalje bi moralo tudi biti mogoče uvesti posebna odstopanja, kadar je to potrebno za zagotovitev ravnotežja med pravicami dolžnika in pravicami enega ali več upnikov, na primer kadar je upnik fizična oseba, ki jo je treba bolj zavarovati kot dolžnika.

(80) Odstopanje bi lahko bilo upravičeno tudi, kadar niso kriti stroški postopka, ki vodi do odpusta dolgov, vključno s pristojbinami sodnih in upravnih organov ter honorarji upraviteljev. Državam članicam bi bilo treba omogočiti, da se ugodnosti tega odpusta lahko prekličejo, na primer kadar se finančni položaj dolžnika bistveno izboljša zaradi nepričakovanih okoliščin, denimo zaradi dobitka na loteriji, prejema dediščine ali donacije. Državam članicam ne bi smeli preprečiti, da določijo dodatna odstopanja v natančno opredeljenih okoliščinah in kadar so ustrezno utemeljena.

(81) Kadar obstaja ustrezno utemeljen razlog po nacionalnem pravu, bi lahko bilo primerno, da se za nekatere kategorije dolgov omeji možnost odpusta. Države članice bi morale imeti možnost, da zavarovane dolgove izvzamejo iz upravičenja do odpusta le do vrednosti zavarovanja, kot je določena v nacionalnem pravu, medtem ko bi bilo treba preostale dolgove obravnavati kot nezavarovane dolgove. Državam članicam bi bilo treba omogočiti, da izključijo tudi druge kategorije dolgov, če je to ustrezno utemeljeno.“

4 Člen 1 te direktive določa:

„1. Ta direktiva določa pravila o:

[…]

(b) postopkih za odpust dolgov insolventnih podjetnikov in

[…]

2. Ta direktiva se ne uporablja za postopke iz odstavka 1 tega člena, ki se nanašajo na dolžnike, ki so:

[…]

(h) fizične osebe, ki niso podjetniki.

[…]

4. Države članice lahko uporabo postopkov iz točke (b) odstavka 1 razširijo na insolventne fizične osebe, ki niso podjetniki.

[…]“

5 Naslov III navedene direktive, naslovljen „Odpust dolgov in prenehanje opravljanja dejavnosti“, vsebuje člene od 20 do 24 navedene direktive.

6 Člen 20 iste direktive, naslovljen „Dostop do odpusta dolgov“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da imajo insolventni podjetniki dostop do vsaj enega postopka, ki lahko privede do popolnega odpusta dolgov v skladu s to direktivo.

Države članice lahko zahtevajo, da je trgovska, poslovna, obrtna ali poklicna dejavnost, s katero so povezani dolgovi insolventnega podjetnika, prenehala.

2. Države članice, v katerih je popoln odpust dolgov odvisen od delnega odplačila dolgov s strani podjetnika, zagotovijo, da s tem povezana obveznost odplačila temelji na položaju posameznega podjetnika in da je zlasti sorazmerna z njegovim zasegljivim ali razpoložljivim dohodkom in premoženjem v preizkusni dobi za odpust dolgov ter da upošteva pravičen interes upnikov.

3. Države članice zagotovijo, da podjetniki, ki so jim bili dolgovi odpuščeni, lahko izkoristijo obstoječe nacionalne okvire, ki zagotavljajo poslovno podporo za podjetnike, vključno z dostopom do relevantnih in posodobljenih informacij o teh okvirih.“

7 Člen 23 Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti, naslovljen „Odstopanja“, določa:

„1. Z odstopanjem od členov 20 do 22 države članice ohranijo ali uvedejo določbe, s katerimi zavrnejo ali omejijo dostop do odpusta dolgov, prekličejo koristi takega preklica dolgov ali določijo daljše preizkusne dobe za pridobitev popolnega odpusta dolgov ali daljša obdobja prepovedi opravljanja dejavnosti, kadar je insolventni podjetnik do upnikov ali drugih deležnikov ravnal nepošteno ali v slabi veri po nacionalnem pravu, ko je postal zadolžen, med postopkom v primeru insolventnosti ali med plačilom dolgov, brez poseganja v nacionalna pravila o dokaznem bremenu.

2. Z odstopanjem od členov 20 do 22 lahko države članice ohranijo ali uvedejo določbe, s katerimi v natančno opredeljenih okoliščinah zavrnejo ali omejijo dostop do odpusta dolgov, prekličejo koristi odpusta dolgov ali določijo daljše preizkusne dobe za pridobitev popolnega odpusta dolgov ali daljša obdobja prepovedi opravljanja dejavnosti, kadar so taka odstopanja ustrezno utemeljena, na primer kadar:

(a) je insolventni podjetnik znatno kršil obveznosti na podlagi načrta za odplačilo dolgov ali katero koli drugo pravno obveznost, namenjeno zaščiti interesov upnikov, vključno z obveznostjo, da poveča donose za upnike;

(b) insolventni podjetnik ne izpolni obveznosti zagotavljanja informacij ali sodelovanja v skladu s pravom Unije in nacionalnim pravom;

(c) gre za prošnje z namenom zlorabe odpusta dolgov;

(d) gre za novo prošnjo za odpust dolgov v določenem obdobju, potem ko je bil insolventnemu podjetniku odobren popoln odpust dolgov ali mu je bil popoln odpust dolgov zavrnjen zaradi hude kršitve obveznosti zagotavljanja informacij ali sodelovanja;

(e) strošek postopka, ki vodi do odpusta dolgov, ni pokrit, ali

(f) je odstopanje potrebno, da se zagotovi ravnotežje med pravicami dolžnika in pravicami enega ali več upnikov.

[…]

4. Države članice lahko določene kategorije dolgov izključijo iz odpusta dolgov ali omejijo dostop do odpusta dolgov ali določijo daljše preizkusne dobe za odpust dolgov, kadar so take izključitve, omejitve ali daljše dobe ustrezno utemeljene, kot v primeru:

(a) zavarovanih dolgov;

(b) dolgov, ki izhajajo iz kazenskih sankcij ali so z njimi povezani;

(c) dolgov, ki izhajajo iz odškodninske odgovornosti;

(d) dolgov v zvezi s preživninskimi obveznostmi, ki izhajajo iz družinskega razmerja, starševstva, zakonske zveze ali svaštva;

(e) dolgov, ki nastanejo po predložitvi prošnje za postopek, ki vodi do odpusta dolgov, oziroma po uvedbi takšnega postopka, ter

(f) dolgov, ki izhajajo iz obveznosti plačila stroška postopka, ki vodi do odpusta dolgov.

[…]“

Špansko pravo

TRLC

8 Zakon, ki se *rationae temporis* uporablja za spora o glavni stvari, je Real Decreto Legislativo 1/2020 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (kraljeva zakonska uredba 1/2020 o sprejetju prečiščenega besedila zakona o stečaju) z dne 5. maja 2020 (BOE št. 127 z dne 7. maja 2020, str. 31518), kakor je bila spremenjena z Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal, aprobado por el Real Decreto Legislativo 1/2020, para la transposición de la Directiva (UE) 2019/1023 (zakon 16/2022 o spremembi prečiščenega besedila zakona o stečaju, sprejetega s kraljevo zakonsko uredbo 1/2020 z dne 5. maja 2020 za prenos Direktive (EU) 2019/1023) z dne 5. septembra 2022 (BOE št. 214 z dne 6. septembra 2022, str. 123682) (v nadaljevanju: TRLC).

9 V preambuli zakona 16/2022 je navedeno:

„[…]

[…] Če je insolventni dolžnik fizična oseba, je namen postopka zaradi insolventnosti identificirati dobroverne dolžnike in jim ponuditi delni odpust njihovih dolgov ter jim torej dati novo priložnost in preprečiti, da bi postali del sive ekonomije ali se znašli na obrobju družbe.

[…]

[Direktiva o prestrukturiranju in insolventnosti] vsem državam članicam nalaga obveznost, da vzpostavijo mehanizem druge priložnosti za preprečitev, da bi se dolžniki poskušali preseliti v druge države, ki že določajo te mehanizme, s stroški, ki bi jih to pomenilo tako za dolžnika kot za njegove upnike. Vzporedno se poenotenje v tej točki šteje za bistveno za delovanje evropskega enotnega trga.

Ena od najkorenitejših sprememb nove ureditve je, da je namesto tega, da je odpust odvisen od odplačila določene vrste dolgov (kot je določal člen 487(2) prečiščenega besedila zakona o stečaju), sprejet sistem zaslužnega odpusta, v katerem ima lahko vsak dolžnik ne glede na to, ali je podjetnik ali ne, če izpolnjuje zahtevo po dobri veri, na kateri temelji ta institut, dostop do odpusta vseh njegovih dolgov, razen tistih, za katere se izjemoma in zaradi njihove posebne narave šteje, da ne morejo biti po zakonu predmet odpusta. Možnost, ki jo je španski zakonodajalec sprejel že leta 2015, da se odpust odobri vsakemu dolžniku, ki je dobroverna fizična oseba, ne glede na to, ali je podjetnik ali ne, je ohranjena.

[…]

Dobra vera dolžnika ostaja temelj odpusta. V skladu s priporočili mednarodnih organizacij je določena normativna omejitev dobre vere s sklicevanjem na nekatera izčrpno našteta objektivna ravnanja (seznam *numerus clausus*), brez uporabe modelov ravnanja, ki so nejasni ali ne dovolj natančno določeni ali katerih dokaz od dolžnika zahteva nemogoče breme. […]

[…]

Odpust dolgov se razširi na vse terjatve v okviru kolektivnega postopka in terjatve do stečajne mase. Izjeme v nekaterih primerih temeljijo na posebnem pomenu njihovega poplačila za pravično in solidarno družbo, ki temelji na pravni državi (kot so preživninski dolgovi, dolgovi, ki izhajajo iz javnopravnih terjatev, dolgovi, ki izhajajo iz kaznivih dejanj, ali dolgovi, ki izhajajo iz deliktne odgovornosti). Tako je odpust dolgov za javnopravne terjatve odvisen od nekaterih omejitev in je mogoč le ob prvem odpustu dolgov, ne pa pri naslednjih. V drugih primerih je izjema upravičena zaradi sinergij ali negativnih zunanjih učinkov, ki bi lahko izhajali iz odpusta nekaterih vrst dolgov: odpust dolgov, ki izhajajo iz obveznosti plačila stroškov postopka, ki vodi do odpusta dolgov, bi lahko nekatere tretje osebe odvrnil od sodelovanja z dolžnikom pri tem namenu (npr. odvetnike), kar bi stečajnemu dolžniku preprečilo dostop do svojega spisa. Prav tako bi odpust dolgov za terjatve, zavarovane s premoženjem, brez kakršne koli podlage posegel v enega od bistvenih elementov dostopa do kredita in s tem v dobro delovanje sodobnih gospodarstev, ki je zaščita upnika z zanesljivim zavarovanjem dolga s premoženjem zaradi negotovosti v primeru insolventnosti ali neizpolnjevanja obveznosti dolžnika. Nazadnje, izjemoma lahko sodišče odloči, da se nekateri dolgovi v celoti ali delno ne odpustijo, če je to potrebno za preprečitev insolventnosti upnika.

[…]“

10 Člen 486 TRLC določa:

„Dolžnik, ki je fizična oseba, ne glede na to, ali je podjetnik ali ne, lahko zaprosi za odpust neplačanih dolgov pod pogoji, določenimi s tem zakonom, če je dobroveren dolžnik, tako da se:

1. predloži načrt za odplačilo brez predhodne likvidacije stečajne mase v skladu z ureditvijo odpusta dolgov iz pododdelka 1 oddelka 3 spodaj ali

2. unovči stečajna masa, pri čemer se za odpust dolgov uporabi ureditev iz pododdelka 2 oddelka 3 spodaj, če je razlog za končanje postopka zaradi insolventnosti konec likvidacije stečajne mase ali če ta masa ne zadostuje za poplačilo terjatev do stečajne mase.“

11 Člen 487 TRLC določa:

„1. Dolžniku, ki se znajde v enem od naslednjih položajev, ni mogoče odobriti odpusta neplačanih dolgov:

(1) Če je bil v desetih letih pred prošnjo za odpust dolgov pravnomočno obsojen na zaporno kazen, tudi pogojno ali če je bila ta kazen nadomeščena, za kazniva dejanja zoper premoženje in socialno-ekonomski red, zaradi ponarejanja listin, zoper državno blagajno in socialno varnost ali zoper pravice delavcev, pod pogojem, da je najvišja kazen za kaznivo dejanje enaka ali daljša od treh let, razen če je na dan vložitve prošnje za odpust dolgov kazenska odgovornost prenehala in so bile denarne obveznosti, ki izhajajo iz kaznivega dejanja, poravnane.

(2) Če je bil v desetih letih pred prošnjo za odpust dolgov s pravnomočno upravno odločbo kaznovan zaradi zelo hudih kršitev na področju davkov, socialne varnosti ali socialnega reda ali če je bila v istem obdobju izdana pravnomočna odločba o razširitvi odgovornosti, razen če je dolžnik do datuma vložitve prošnje za odpust dolgov v celoti izpolnil svoje obveznosti.

V primeru hudih kršitev lahko dolžniki, ki so bili sankcionirani v znesku, ki presega 50 % zneska, ki je upravičen do odpusta s strani [AEAT] iz člena 489(1), točka 5, dobijo odpust le, če so do datuma vložitve prošnje za odpust dolgov v celoti izpolnili svoje obveznosti.

(3) Če je bilo ugotovljeno, da je insolventnost goljufiva. Če pa je bilo ugotovljeno, da je insolventnost goljufiva zgolj zato, ker dolžnik ni pravočasno izpolnil obveznosti vložitve predloga za razglasitev insolventnosti, lahko sodišče upošteva okoliščine, v katerih je prišlo do zamude.

(4) Če je bil v desetih letih pred prošnjo odpust dolgov v sodbi, s katero je bilo ugotovljeno, da je insolventnost tretje osebe, goljufiva, razglašen za zadevno osebo, razen če je dolžnik do datuma vložitve prošnje za odpust dolgov v celoti izpolnil svoje obveznosti.

(5) Če ni izpolnil obveznosti sodelovanja s stečajnim sodiščem in stečajnim upraviteljem ter obveščanja stečajnega sodišča in stečajnega upravitelja.

(6) Če je pri sklepanju dolga ali pri izpolnitvi svojih obveznosti predložil napačne ali zavajajoče informacije ali je ravnal nepremišljeno ali malomarno, tudi če zaradi tega ni bila izdana sodba, s katero bi bilo ugotovljeno, da je insolventnost goljufiva. […]

[…]

2. Če opredelitev v primerih iz točk 3 in 4 prejšnjega odstavka še ni pravnomočna, sodišče odloži odločitev o odpustu dolgov, dokler opredelitev ni pravnomočna. […]“

12 Člen 489 TRLC določa:

„1. Odpust dolgov zajema vse neizpolnjene obveznosti, razen:

[…]

(2) Dolgovi iz naslova civilne odgovornosti, ki izhajajo iz kaznivega dejanja.

[…]

(5) Dolgovi, ki izhajajo iz javnopravnih terjatev. Vendar se dolgovi, za izterjavo katerih je pristojna [AEAT], lahko odpustijo do najvišjega zneska 10.000 EUR na dolžnika; za prvih 5000 EUR dolga je odpust popoln, od tega zneska pa odpust znaša 50 % dolga do navedenega najvišjega zneska. Tudi dolgovi z naslova socialnega varstva se lahko odpustijo v istem znesku in pod enakimi pogoji. Odpuščeni znesek do navedene zgornje meje se uporabi v obratnem vrstnem redu glede na prednostni vrstni red, ki je pravno določen s tem zakonom, in v vsaki kategoriji glede na njegovo zapadlost.

(6) Dolgovi za globe, ki so bile dolžniku naložene v kazenskem postopku, in za zelo resne upravne sankcije.

(7) Dolgovi v zvezi s sodnimi stroški in izdatki, povezanimi z obravnavo prošnje za odpust dolgov.

[…]

3. Javnopravna terjatev je lahko predmet odpusta dolgov v višini zneska, določenega v odstavku 1, točka 5, drugi stavek, vendar le ob prvem odpustu dolgov; pri naslednjih odpustih, ki bi lahko bili odobreni istemu dolžniku, ni odpusta za noben znesek.“

13 Člen 493 TRLC določa:

„1. Vsak upnik, ki ga zadeva odpust dolgov, lahko pri stečajnemu sodišču predlaga preklic odpusta dolgov v teh primerih:

[…]

(3) Če je v času vložitve prošnje v teku kazenski ali upravni postopek iz člena 497(1), točki 1 in 2, in če je bila v treh letih po odpustu v primeru neobstoja ali unovčenja stečajne mase ali po začasnem odpustu v primeru načrta za odplačilo izrečena pravnomočna obsodba ali izdana dokončna pravnomočna odločba.

2. Preklic ni mogoč po poteku treh let od odpusta z unovčenjem stečajne mase ali od začasnega odpusta v primeru načrta za odplačilo.“

Splošni davčni zakon

14 Člen 43(1)(b) Ley 58/2003 General Tributaria (splošni davčni zakon št. 58/2003) z dne 17. decembra 2003 (BOE št. 302 z dne 18. decembra 2003, str. 44987) v različici, ki se uporablja za dejansko stanje v obravnavani zadevi (v nadaljevanju: splošni davčni zakon), določa:

„Za davčni dolg so solidarno odgovorne te osebe ali subjekti:

[…]

(b) Pravno ali dejansko poslovodstvo pravnih oseb, ki so prenehale opravljati svojo dejavnost, v zvezi z davčnimi obveznostmi teh pravnih oseb, ki so nastale in so v trenutku prenehanja neporavnane, če to poslovodstvo ni sprejelo potrebnih ukrepov za njihovo plačilo ali če je sklenilo sporazume ali sprejelo ukrepe, ki so privedli do neplačila.“

15 Člen 191 splošnega davčnega zakona določa:

„1. Davčni prekršek je, če se v roku, določenem s predpisi za posamezni davek, ne plača celotnega ali dela davčnega dolga, ki bi nastal zaradi pravilno obrnjene davčne obveznosti, razen če se popravi v skladu s členom 27 tega zakona ali če se ne uporablja člen 161(1)(b) tega zakona.

[…]

Davčni prekršek iz tega člena je lažji, hud ali zelo hud v skladu z določbami naslednjih odstavkov.

Osnova za sankcijo je znesek, ki zaradi storjene kršitve ni vključen v obrnjeno davčno obveznost.

[…]

4. Kršitev je zelo huda, če so bila uporabljena goljufiva sredstva.

Kršitev je prav tako zelo huda, tudi če niso bila uporabljena nobena goljufiva sredstva, če odtegnjeni zneski ali odtegnjeni zneski, ki bi morali biti odtegnjeni, niso bili izplačani ali če predplačila [niso bila izplačana], pod pogojem, da izvršeni in neizplačani odtegljaji ter obračunana in neizplačana predplačila pomenijo več kot 50 % zneska osnove za sankcijo.

[…]“

Spora o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

Zadeva C-289/23, Corván

16 Dolžnik A je 7. julija 2022 vložil predlog za začetek stečajnega postopka zoper njega in prijavil dolgove v višini 537.787,69 EUR. Potem ko je predložitveno sodišče 26. julija 2022 razglasilo stečaj tega dolžnika in zaključilo postopek zaradi nezadostnosti stečajne mase, je navedeni dolžnik 28. septembra 2022 zaprosil za popoln odpust dolgov. Navedeno sodišče je 19. oktobra 2022 ugovor, ki ga je AEAT podala zoper ta odpust dolgov, razglasilo za dopusten zaradi obstoja več javnopravnih terjatev.

17 AEAT pred predložitvenim sodiščem trdi, prvič, da je ta ugovor utemeljen s tem, da je v preteklih desetih letih obstajala pravnomočna odločba o razširitvi odgovornosti na podlagi člena 43 splošnega davčnega zakona za znesek 114.408,09 EUR davčnih dolgov in kazni, ki jih dolguje družba, v kateri je bil dolžnik A poslovodja, in da zato ta dolžnik ni dobroveren. AEAT dodaja, drugič, da so nekatere od zadevnih terjatev javnopravne in torej izključene iz odpusta dolgov.

18 Predložitveno sodišče zlasti navaja, prvič, da je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) s sodbo št. 381/2019 z dne 2. julija 2019 (ES:TS:2019:2253) razsodilo, da se je španski zakonodajalec pri prenosu Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti v špansko pravo odločil za normativni model „dobre vere“, tako da slaba vera izhaja iz ugotovitve vrste zakonsko določenih okoliščin. Sodniki naj torej ne bi bili pristojni za presojo okoliščin, ki preprečujejo dostop do odpusta dolgov, njihova funkcija pa naj bi bila omejena na ugotavljanje, ali so zakonsko določene okoliščine podane. Zato naj se pojem „dobra vera“ ne bi nanašal na splošni pojem, določen v civilnem zakoniku, ampak na izpolnjevanje nekaterih pogojev. V zakonodaji, ki je veljala neposredno pred tem prenosom, pa se je štelo, da je dolžnik ravnal v dobri veri, če sta bila izpolnjena dva pogoja, in sicer, prvič, da ni šlo za goljufivo insolventnost in, drugič, da ni bil pravnomočno obsojen za določena kazniva dejanja. Zato naj bi bil paradoks navedenega prenosa ta, da je bila z njim uvedena ureditev dostopa do odpusta dolgov, ki je strožja od ureditve, ki je veljala pred tem prenosom, kar naj bi vzbujalo resne dvome o njeni združljivosti s pravom Unije.

19 Poleg tega predložitveno sodišče meni, da v obravnavani zadevi prenos Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti morda služi za vzpostavitev sistema spodbud za poplačilo terjatev, ki bi jih javna uprava težko izterjala v primeru insolventnosti, in da ta sistem ne temelji na pojmu „dobre vere“ dolžnika. Navedeno sodišče se sprašuje, ali je tak prenos združljiv s členom 23(2) te direktive in ima tudi nekaj pomislekov glede razlage člena 23(4) navedene direktive.

20 V teh okoliščinah je Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Alicante (sodišče za gospodarske spore št. 1 v Alicanteju, Španija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Dvomi glede razlage člena 23(2) Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti].
(a) Ali je treba člen 23(2) Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti] razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki preprečuje dostop do odpusta dolgov v smislu člena 487(1), točka 2, [TRLC], če ta omejitev ni bila določena v zakonodaji, ki je veljala pred prenosom [te d]irektive in je priznavala pravico do odpusta dolgov, zakonodajalec pa jo je uvedel *ex novo*? Natančneje, ali lahko nacionalni zakonodajalec pri prenosu te direktive uvede strožjo omejitev dostopa do odpusta dolgov, kot je bila določena v prejšnji zakonodaji, zlasti če ta omejitev ne ustreza nobeni od okoliščin iz člena 23(2) [te d]irektive?
(b) Če je odgovor Sodišča na prejšnje vprašanje nikalen, ali je treba člen 23(2) Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti] razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki preprečuje dostop do odpusta dolgov, če je bil dolžnik v desetletnem obdobju pred vložitvijo prošnje za odpust dolgov s pravnomočno upravno odločbo kaznovan zaradi zelo hudih kršitev na področju davkov, socialne varnosti ali socialnega reda ali če je bila v istem obdobju izdana pravnomočna odločba o razširitvi odgovornosti, razen če je dolžnik do datuma vložitve prošnje za odpust dolgov v celoti izpolnil svoje obveznosti (člen 487(1), točka 2, TRLC), če ta razlog pomeni spremembo sistema razvrstitve stečajnih terjatev?
(c) Če je odgovor Sodišča na prejšnje vprašanje nikalen, ali je treba člen 23(2) Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti] razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki preprečuje dostop do odpusta dolgov v smislu člena 487(1), točka 2, TRLC, če […] je bila izdana pravnomočna odločba o razširitvi odgovornosti, razen če je dolžnik do datuma vložitve prošnje za odpust dolgov v celoti izpolnil svojo obveznost, če na podlagi te okoliščine ni mogoče ugotoviti slabovernosti dolžnika? Ali je pri tem pomembno, da v okviru stečaja ni bila ugotovljena krivda?
(d) Če je odgovor Sodišča na prejšnje vprašanje nikalen, ali je treba člen 23(2) Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti] razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki preprečuje dostop do odpusta dolgov v smislu člena 487(1), točka 2, TRLC zaradi kršitev ali odločb o razširitvi odgovornosti, ki so bile ugotovljene oziroma izdane v desetletnem obdobju pred vložitvijo prošnje za odpust dolgov, ne da bi se pri tem upoštevala datum dogodka, zaradi katerega je odgovornost nastala, in morebitna zamuda pri izdaji odločbe o razširitvi odgovornosti?
(e) Če je odgovor Sodišča na prejšnja vprašanja nikalen, ali je treba člen 23(2) Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti] razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki preprečuje dostop do odpusta dolgov v smislu člena 487(1), točka 2, TRLC, če nacionalni zakonodajalec te omejitve ni ustrezno utemeljil?

2. Dvomi glede razlage člena 23(4) Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti].
(a) Ali je treba člen 23(4) Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti] razlagati tako, da nasprotuje ureditvi, kakršna je ta iz člena 487(1), točka 2, TRLC, ki določa razloge, ki preprečujejo dostop do odpusta dolgov, ki niso na seznamu iz navedenega člena 23(4)? Konkretno, ali je treba seznam razlogov iz člena 23(4) razlagati kot seznam *numerus clausus* ali, nasprotno, kot seznam *numerus apertus*?

(b) Če je ta seznam *numerus apertus* in lahko nacionalni zakonodajalec določi dodatna odstopanja poleg tistih, ki so določena v Direktivi [o prestrukturiranju in insolventnosti], ali člen 23(4) [te d]irektive nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa splošno pravilo, da se javnopravne terjatve ne odpustijo, razen v zelo omejenih okoliščinah in v zelo omejenih zneskih, ne glede na naravo in okoliščine konkretnih javnopravnih dolgov? Natančneje, ali je v tem primeru pomembno, da je prejšnja zakonodaja, kot je razložena v sodni praksi Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), dopuščala določen odpust javnopravnih terjatev in da je bil obseg tega odpusta omejen s predpisom za prenos?

(c) Če je odgovor Sodišča na prejšnje vprašanje nikalen, ali je treba člen 23(4) Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti] razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je določena v členu 489(1), točka 5, TRLC, ki določa splošno pravilo izvzetja javnopravnih terjatev iz odpusta dolgov (z nekaterimi izjemami, ki so predmet naslednjega vprašanja za predhodno odločanje), če zagotavlja prednostno obravnavo javnopravnih upnikov v primerjavi z drugimi upniki?

(d) Natančneje, ali je v zvezi s prejšnjim vprašanjem pomembno, da ureditev predvideva določen odpust javnopravnih terjatev, vendar le za nekatere dolgove in v določenih mejah, ki niso povezane z dejanskim zneskom dolga?

(e) Nazadnje, ali je treba člen 23(4) Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti] razlagati tako, da nasprotuje določbi, kakršna je ta iz člena 489(1), točka 5, TRLC, če je izključitev odpusta dolgov [javnopravnih terjatev] utemeljena *s posebnim pomenom njihovega poplačila za pravično in solidarno družbo, ki temelji na pravni državi*, in se nanaša na javnopravne terjatve na splošno, ne glede na konkretno naravo terjatve? Natančneje, ali je za ta namen pomembno dejstvo, da se generična utemeljitev uporablja tako za dolgove, ki so našteti na seznamu iz člena 23(4) [te d]irektive, kot tudi za okoliščine ali dolgove, ki niso navedeni na teh seznamih?“

Zadeva C-305/23, Bacigán

21 Dolžnik S.E.I., fizična oseba, ki je postala insolventna, je zaprosil za odpust dolgov v okviru postopka zaradi insolventnosti, ki se je nanašal nanj. Dolžnik S.E.I., ki je pred tem opravljal samostojno gospodarsko dejavnost, ob začetku tega postopka zaradi insolventnosti ni bil več podjetnik.

22 V okviru navedenega postopka zaradi insolventnosti in po unovčitvi njegovega celotnega premoženja, vključno s stanovanjem, je dolžnik S.E.I. 18. oktobra 2022 vložil prošnjo za popoln odpust neporavnanih dolgov na ta dan. AEAT je tej prošnji nasprotovala z obrazložitvijo, da dolžnika S.E.I. ni mogoče šteti za dolžnika „v dobri veri“, ker je bil v desetih letih pred navedeno prošnjo kaznovan s pravnomočno upravno odločbo, s katero mu je bila naložena globa v višini 504,99 EUR zaradi „hudih davčnih kršitev“ v smislu člena 191 splošnega davčnega zakona, in ker ta globa ob vložitvi te prošnje za popoln odpust dolgov ni bila plačana.

23 Predložitveno sodišče, ki odloča o zadevi, na prvem mestu navaja, da je španski zakonodajalec uporabil možnost iz člena 1(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti ter v TRLC razširil uporabo postopkov, ki omogočajo odpust dolgov, določenih s to direktivo, na insolventne fizične osebe, ki niso podjetniki. Na drugem mestu, predložitveno sodišče se najprej sprašuje, ali je treba v takem primeru navedeno direktivo razlagati tako, da zavezuje nacionalnega zakonodajalca, da sprejme ureditev, ki se uporablja za fizične osebe in ki je v skladu z določbami členov od 20 do 24 te direktive. Navedeno sodišče se nato sprašuje, ali je mogoče člen 23 te direktive, natančneje njegov odstavek 1, razlagati tako, da pojem ravnanja, ki je „nepošteno ali v slabi veri“, zajema tudi

malomarna ali nepremišljena ravnanja dolžnika. Navedeno sodišče nazadnje dvomi o pravilni razlagi navedenega člena 23(2) te direktive, zlasti glede tega, ali so okoliščine, naštete v tem členu 23(2), od (a) do (f), izčrpne.

24 V teh okoliščinah je Juzgado de lo Mercantil nº 10 de Barcelona (sodišče za gospodarske spore št. 10 v Barceloni, Španija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali mora nacionalni zakonodajalec, če se odloči razširiti uporabo postopkov za odpust dolgov insolventnih podjetnikov, na insolventne fizične osebe, ki niso podjetniki, kot določa člen 1(4) Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti], svojo ureditev nujno uskladiti z določbami iz naslova III te direktive?

Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen:

2. Ali […] pojem nepoštenega ravnanja iz člena 23 Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti] vključuje malomarno ali nepremišljeno ravnanje dolžnika, ki je povzročilo nastanek dolga?

Če je odgovor na drugo vprašanje [nikalen]:

3. Ali so primeri iz člena 23(2), od (a) do (f), Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti] izčrpen seznam natančno opredeljenih in utemeljenih okoliščin ali pa lahko države članice uvedejo druge jasno opredeljene in utemeljene okoliščine?

Če bi bil odgovor na tretje vprašanje, da države članice lahko uvedejo druge natančno opredeljene in utemeljene okoliščine, drugačne od primerov iz člena 23(2), od (a) do (f), Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti]:

4. Ali morajo biti nove in natančno opredeljene okoliščine, ki jih uvede [zadevna] država članica, v vsakem primeru utemeljene z nepoštenim ravnanjem ali ravnanjem v slabi veri?

Če bi bila odgovora na [tretje in četrto] vprašanje, da države članice ne smejo uvesti drugih okoliščin, drugačnih od navedenih v členu 23(2), od (a) do (f), Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti], ali da – če lahko uvedejo druga natančno opredeljena ravnanja – morajo biti ta utemeljena z nepoštenim ali slabovernim ravnanjem dolžnika:

5. Ali razlaga v skladu s členom 23 Direktive [o prestrukturiranju in insolventnosti] pomeni, da se določba, kot je člen 487(1), točka 2, [TRLC], ne uporabi, če se ugotovi, da je zelo huda kršitev na področju davkov posledica ravnanja dolžnika, ki ni nepošteno ali slaboverno?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje, točka (a), v zadevi C-289/23 in tretje vprašanje v zadevi C-305/23

25 Predložitveni sodišči s prvim vprašanjem, točka (a), v zadevi C-289/23 in tretjim vprašanjem v zadevi C-305/23 v bistvu sprašujeta, ali je treba člen 23(2) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da je seznam okoliščin iz tega člena izčrpen, in če ni, ali imajo države članice pri prenosu te direktive v nacionalno pravo možnost, da sprejmejo določbe, ki

omejujejo dostop do odpusta dolgov bolj kot predhodna nacionalna ureditev, tako da zavrnejo ali omejijo dostop do odpusta dolgov, prekličejo koristi odpusta dolgov ali določijo daljše preizkusne dobe za pridobitev popolnega odpusta dolgov ali daljša obdobja prepovedi opravljanja dejavnosti v okoliščinah, ki niso naštete v tem členu 23(2).

26 Na prvem mestu, glede vprašanja, ali je seznam iz člena 23(2) navedene direktive izčrpen, je treba ugotoviti, da se ta seznam začne z izrazom „na primer“ in da so izrazi z enakim pomenom uporabljeni v drugih jezikovnih različicah te določbe. Iz besedila navedene določbe torej izhaja, da različne okoliščine, ki so v njej naštete, niso naštete izčrpno, temveč kot ponazoritev.

27 To jezikovno razlago člena 23(2) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti potrjuje uvodna izjava 80 te direktive, v kateri je navedeno, da je zakonodajalec Evropske unije menil, da državam članicam „ne bi smeli preprečiti, da določijo dodatna odstopanja v natančno opredeljenih okoliščinah in kadar so ustrezno utemeljena“.

28 Iz tega sledi, da je treba ta člen 23(2) razlagati tako, da seznam okoliščin iz tega člena ni izčrpen in da imajo države članice polje proste presoje, ki jim omogoča, da sprejmejo določbe o zavrnitvi ali omejitvi dostopa do odpusta dolgov, o preklicu koristi odpusta dolgov ali o določitvi daljše preizkusne dobe za pridobitev popolnega odpusta dolgov ali daljših obdobij prepovedi opravljanja dejavnosti v okoliščinah, ki niso naštete v tej določbi, pod pogojem, da so te okoliščine, kot je razvidno iz besedila navedene določbe, natančno opredeljene in da so taka odstopanja ustrezno utemeljena.

29 Na drugem mestu, v zvezi z vprašanjem, ali lahko države članice pri prenosu Direktive o insolventnosti in prestrukturiranju v nacionalno pravo uvedejo odstopanje od odpusta dolgov, ki ni bilo določeno v nacionalni ureditvi, ki je veljala pred tem prenosom, tako da je dostop do pravice do odpusta dolgov bolj omejen, je treba ugotoviti, da niti ta direktiva niti pripravljalna dela za njeno sprejetje ne vsebujejo elementov, na podlagi katerih bi bilo mogoče sklepati, da je zakonodajalec Unije nameraval omejiti polje proste presoje, ki ga imajo v zvezi s tem države članice tako, da se jim prepreči, da v svoje nacionalno pravo uvedejo taka odstopanja.

30 Nasprotno, zakonodajalec Unije je s tem, da je v členu 23(2) navedene direktive določil, da lahko države članice pod določenimi pogoji „ohranijo ali uvedejo“ določbe, s katerimi zavrnejo ali omejijo dostop do odpusta dolgov, prekličejo koristi odpusta dolgov ali določijo daljše preizkusne dobe za pridobitev popolnega odpusta dolgov ali daljša obdobja prepovedi opravljanja dejavnosti, državam članicam izrecno dal možnost, da sprejmejo, če so ti pogoji izpolnjeni, take določbe, ki prej niso obstajale.

31 Glede navedenih pogojev člen 23(2) Direktive o insolventnosti in prestrukturiranju izvajanje možnosti, ki jo imajo države članice na podlagi tega člena 23(2), izrecno pogojuje s tem, da se odstopanja, ki jih sprejmejo, nanašajo na „natančno opredeljene okoliščine“ in so „ustrezno utemeljena“. Iz tega sledi, da kadar nacionalni zakonodajalec sprejme določbe o takih odstopanjih, morajo razlogi za ta odstopanja izhajati iz nacionalnega prava ali postopka, ki je privedel do teh odstopanj, in da morajo ti razlogi uresničevati legitimen javni interes (glej v tem smislu sodbo z dne 11. aprila 2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Izključitev javnopravnih terjatev iz odpusta dolgov), C-687/22, EU:C:2024:287, točka 42).

32 V zvezi s tem je tako na podlagi uvodne izjave 78 Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti, ki napotuje na odstopanja, „ki so ustrezno utemeljena z razlogi, določenimi v nacionalnem pravu“, kot na podlagi uvodne izjave 81 te direktive, ki se sklicuje na „ustrezno utemeljen razlog po nacionalnem pravu“, mogoče šteti, da je zakonodajalec Unije menil, da zadostuje, da se spoštujejo podrobna pravila, ki so za to določena v različnih nacionalnih pravnih ureditvah.

33 Glede na zgoraj navedeno je treba na prvo vprašanje, točka (a), v zadevi C-289/23 in na tretje vprašanje v zadevi C-305/23 odgovoriti, da je treba člen 23(2) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da seznam okoliščin iz tega člena ni izčrpen in da imajo države članice pri prenosu te direktive v nacionalno pravo možnost, da sprejmejo določbe, ki omejujejo dostop do odpusta dolgov bolj kot predhodna nacionalna ureditev, tako da zavrnejo ali omejijo dostop do odpusta dolgov, prekličejo koristi odpusta dolgov ali določijo daljše preizkusne dobe za pridobitev popolnega odpusta dolgov ali daljša obdobja prepovedi opravljanja dejavnosti v okoliščinah, ki niso naštete v tem členu 23(2), pod pogojem, da so te okoliščine natančno opredeljene in da so taka odstopanja ustrezno utemeljena.

Prvo vprašanje, točke (b), (c) in (d), v zadevi C-289/23 ter drugo in četrto vprašanje v zadevi C-305/23

34 S prvim vprašanjem, točke (b), (c) in (d), v zadevi C-289/23 ter drugim in četrtim vprašanjem v zadevi C-305/23, ki jih je treba obravnavati skupaj, predložitveni sodišči v bistvu sprašujeta, ali je treba člen 23(1) in (2) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki pri prenosu te direktive spremeni vrstni red razvrstitve stečajnih terjatev, ki se je uporabljal pred sprejetjem te ureditve, tako da nalaga poplačilo neprednostnih javnopravnih terjatev v postopku zaradi insolventnosti, da bi se pridobil odpust dolgov, izključuje dostop do odpusta dolgov v okoliščinah, v katerih je dolžnik ravnal malomarno ali nepremišljeno, ne da bi ravnal nepošteno ali v slabi veri, in ta dostop izključuje, če je bil dolžnik v desetih letih pred prošnjo za odpust dolgov kaznovan s pravnomočno upravno odločbo zaradi zelo hude kršitve na področju davkov, socialne varnosti ali socialnega reda ali če je bila zoper njega izdana pravnomočna odločba o razširitvi odgovornosti, razen če je ta dolžnik na dan vložitve te prošnje v celoti plačal svoje davčne dolgove in izpolnil obveznosti iz naslova socialne varnosti.

35 Na prvem mestu, glede vprašanja, ali je treba člen 23(2) Direktive o insolventnosti in prestrukturiranju razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki pri prenosu te direktive spremeni vrstni red razvrstitve stečajnih terjatev, ki se je uporabljal pred sprejetjem te ureditve, tako da nalaga poplačilo neprednostnih javnopravnih terjatev, da bi se pridobil odpust dolgov, je treba po eni strani ugotoviti, da sta postopek zaradi insolventnosti in postopek za odpust dolgov ločena postopka, ki imata vsak svoj namen. Dejstvo, da je odobritev odpusta dolgov pogojena s plačilom javnopravnih terjatev, ne vpliva na opredelitev teh terjatev kot „prednostnih“, „navadnih“ ali „podrejenih“ zaradi ugotovitve insolventnosti. Zato ni razvidno, da obveznost plačila neprednostnih javnopravnih terjatev za pridobitev pravice do odpusta dolgov povzroči spremembo vrstnega reda razvrstitve terjatev v postopku zaradi insolventnosti.

36 Po drugi strani, kot je razvidno iz točke 33 te sodbe, naštevanje v tej določbi ni izčrpno in imajo države članice pri prenosu navedene direktive v nacionalno pravo možnost, da sprejmejo določbe o zavrnitvi ali omejitvi dostopa do odpusta dolgov, o preklicu koristi odpusta dolgov ali o določitvi daljše preizkusne dobe za pridobitev popolnega odpusta dolgov ali daljših obdobij prepovedi opravljanja dejavnosti v natančno opredeljenih okoliščinah, ki niso naštete v navedeni določbi,

tudi če te določbe bolj omejujejo dostop do pravice do odpusta dolgov kot predhodna nacionalna zakonodaja. Pri izvajanju te možnosti lahko država članica naloži poplačilo neprednostnih javnopravnih terjatev v postopku zaradi insolventnosti, da bi se pridobil odpust dolgov.

37 Vendar je zakonodajalec Unije za izvajanje navedene možnosti izrecno določil pogoje, da se odstopanja iz te določbe nanašajo na „natančno opredeljene okoliščine“ in da so ta odstopanja „ustrezno utemeljena“. Iz tega sledi, da kadar nacionalni zakonodajalec sprejme določbe o takih odstopanjih, morajo razlogi za ta odstopanja izhajati iz nacionalnega prava ali postopka, ki je privedel do teh odstopanj, in da morajo ti razlogi uresničevati legitimen javni interes (glej po analogiji sodbo z dne 8. maja 2024, Instituto da Segurança Social in drugi, C-20/23, EU:C:2024:389, točka 34 in navedena sodna praksa).

38 V obravnavani zadevi se naložitev obveznosti plačila neprednostnih javnopravnih terjatev za pridobitev pravice do odpusta dolgov nanaša na natančno opredeljene okoliščine. Poleg tega dejstvo, da ta obveznost omogoča poplačilo terjatev, ki bi jih javna uprava v primeru ugotovitve insolventnosti težko izterjala, ni ovira za to, da bi bilo to odstopanje od odpusta dolgov mogoče ustrezno utemeljiti. Zakonodajalec lahko namreč s tem, da zahteva plačilo teh neprednostnih javnopravnih terjatev, uresničuje legitimen javni interes, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.

39 Iz tega sledi, da je treba člen 23(2) Direktive o insolventnosti in prestrukturiranju razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki pri prenosu te direktive, da bi se pridobil odpust dolgov, naloži poplačilo neprednostnih javnopravnih terjatev v postopku zaradi insolventnosti, če je ta obveznost ustrezno utemeljena.

40 Na drugem mestu, glede vprašanja, ali člen 23(2) Direktive o insolventnosti in prestrukturiranju nasprotuje nacionalni ureditvi, ki izključuje dostop do odpusta dolgov v okoliščinah, v katerih je dolžnik ravnal malomarno ali nepremišljeno, ne da bi ravnal nepošteno ali v slabi veri, je treba ugotoviti, da se člen 23(1) te direktive sicer izrecno nanaša na insolventne podjetnike, ki so ravnali „nepošteno ali v slabi veri“, vendar odstavek 2 tega člena ne vsebuje takega sklicevanja.

41 Navedeni člen 23(2) namreč zgolj določa, da lahko države članice ohranijo ali uvedejo določbe, s katerimi „v natančno opredeljenih okoliščinah“ zavrnejo ali omejijo dostop do odpusta dolgov, prekličejo koristi odpusta dolgov ali določijo daljše preizkusne dobe za pridobitev popolnega odpusta dolgov ali daljša obdobja prepovedi opravljanja dejavnosti, „kadar so taka odstopanja ustrezno utemeljena“, ne da bi se torej zahtevalo, da zadevni podjetniki ravnajo „nepošteno“ ali „v slabi veri“.

42 Poleg tega za okoliščine, ki so kot ponazoritev naštete v istem členu 23(2) in v katerih je mogoče predvideti odstopanja od odpusta dolgov, ni značilno, da bi zadevni podjetniki ravnali „nepošteno“ ali „v slabi veri“.

43 Dodati je treba, da te okoliščine v bistvu ustrezajo okoliščinam iz uvodnih izjav 79 in 80 Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti ter da iz teh uvodnih izjav tudi ne izhaja, da je zakonodajalec Unije želel omejiti „natančno opredeljene okoliščine“ iz člena 23(2) te direktive na primere, v katerih so zadevni podjetniki ravnali „nepošteno ali v slabi veri“.

44 Iz tega sledi, da je treba ta člen 23(2) razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki izključuje dostop do odpusta dolgov v natančno opredeljenih okoliščinah, v katerih dolžnik ni ravnal „nepošteno ali v slabi veri“.

45 Na tretjem in zadnjem mestu, glede vprašanja, ali navedeni člen 23(2) nasprotuje nacionalni ureditvi, ki izključuje dostop do odpusta dolgov, če je bil dolžnik v desetih letih pred prošnjo za odpust kaznovan s pravnomočno upravno odločbo zaradi zelo hude kršitve na področju davkov, socialne varnosti ali socialnega reda ali če je bila zoper njega izdana pravnomočna odločba o razširitvi odgovornosti, razen če je ta dolžnik na dan vložitve te prošnje v celoti plačal svoje davčne dolgove in izpolnil obveznosti iz naslova socialne varnosti, je treba opozoriti, da ta določba, kot je razvidno iz točk od 28 do 33 te sodbe, državam članicam daje polje proste presoje, saj izrecno določa, da lahko države članice ohranijo ali uvedejo določbe, „s katerimi v natančno opredeljenih okoliščinah zavrnejo ali omejijo dostop do odpusta dolgov, prekličejo koristi odpusta dolgov ali določijo daljše preizkusne dobe za pridobitev popolnega odpusta dolgov ali daljša obdobja prepovedi opravljanja dejavnosti, kadar so taka odstopanja ustrezno utemeljena“. Poleg tega, kot je razvidno iz točke 29 te sodbe, niti Direktiva o insolventnosti in prestrukturiranju niti pripravljalna dela za sprejetje te direktive ne vsebujejo elementov, na podlagi katerih bi bilo mogoče sklepati, da je zakonodajalec Unije nameraval omejiti to polje proste presoje.

46 Kljub temu morajo razlogi za ta odstopanja, kot je razvidno iz točk 31 in 37 te sodbe, kadar nacionalni zakonodajalec sprejme določbe o takih odstopanjih, izhajati iz nacionalnega prava ali postopka, ki je privedel do teh odstopanj, ti razlogi pa morajo tudi uresničevati legitimen javni interes.

47 Tako člen 23(2) Direktive o insolventnosti in prestrukturiranju ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki izključuje dostop do odpusta dolgov v natančno opredeljenih okoliščinah, kot so tiste, v katerih je bil dolžnik v desetih letih pred prošnjo za odpust kaznovan s pravnomočno upravno odločbo zaradi zelo hude kršitve na področju davkov, socialne varnosti ali socialnega reda ali če je bila zoper njega izdana pravnomočna odločba o razširitvi odgovornosti, razen če je ta dolžnik na dan vložitve te prošnje v celoti plačal svoje davčne dolgove in izpolnil obveznosti iz naslova socialne varnosti, pod pogojem, da iz nacionalnega prava izhaja, da je takšna izključitev upravičena z uresničevanjem legitimnega javnega interesa, kar mora presoditi predložitveno sodišče. Nacionalno pravo mora torej omogočiti opredelitev legitimnega razloga v javnem interesu, ki v teh natančno opredeljenih okoliščinah upravičuje izključitev odpusta dolgov.

48 V obravnavani zadevi je španski zakonodajalec, kot je razvidno iz točke 9 te sodbe, v preambuli zakona 16/2022, katerega namen je zagotoviti prenos Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti v špansko pravo, navedel razloge, zaradi katerih je določil odstopanja od odpusta dolgov. Ta zakonodajalec je v navedenem zakonu med drugim določil, da ima lahko dolžnik, ki izpolnjuje zahtevo po dobri veri, dostop do odpusta vseh njegovih dolgov, razen tistih, za katere se izjemoma in zaradi njihove posebne narave šteje, da ne morejo biti po zakonu predmet odpusta. Te izjeme temeljijo zlasti na posebnem pomenu poplačila nekaterih terjatev za pravično in solidarno družbo, ki temelji na pravni državi. Med temi terjatvami so tudi javnopravne terjatve. Tako je odpust dolgov za te javnopravne terjatve odvisen od nekaterih omejitev in je mogoč le ob prvem odpustu dolgov, ne pa pri naslednjih.

49 Predložitveno sodišče mora presoditi, prvič, ali ti razlogi pomenijo legitimne razloge v javnem interesu, in drugič, ali iz nacionalne zakonodaje izhaja, da je zaradi navedenih razlogov izključitev odpusta dolgov v natančno opredeljenih okoliščinah, kot so tiste, ki so določene v členu 487(1), točka 2, TRLC, upravičena.

50 V zvezi s to presojo je treba opozoriti, da morajo države članice svoje pristojnosti izvajati v skladu s pravom Unije in z njegovimi temeljnimi načeli, torej tudi v skladu z načelom sorazmernosti. Iz tega sledi, da zadevni nacionalni ukrep ne sme presegati meja tistega, kar je primerno in nujno za uresničitev ciljev, ki jim ta ukrep legitimno sledi (glej v tem smislu sodbo z dne 24. februarja 2022, Agenzia delle dogane e dei monopoli in Ministero dell'Economia e delle Finanze, C-452/20, EU:C:2022:111, točki 36 in 37 ter navedena sodna praksa). Tako zadevni nacionalni ukrep ne more vplivati na obveznost držav članic iz člena 20(1) Direktive o insolventnosti in prestrukturiranju, da zagotovijo, da imajo insolventni podjetniki dostop do vsaj enega postopka, ki lahko privede do popolnega odpusta dolgov.

51 Če torej predložitveno sodišče ugotovi, da nacionalni zakonodajalec izključitev odpusta dolgov v okoliščinah, kot so tiste, ki so opredeljene v členu 487(1), točka 2, TRLC, upravičuje zaradi legitimnega javnega interesa, mora glede na to načelo presoditi, ali ta interes med drugim upravičuje, da se ta zahteva uporablja za te dolgove v desetih letih pred prošnjo za odpust in da morebitne zamude pri sprejetju odločbe o razširitvi odgovornosti ni mogoče upoštevati.

52 Glede na zgoraj navedeno je treba na prvo vprašanje, točke (b), (c) in (d), v zadevi C-289/23 ter na drugo in četrto vprašanje v zadevi C-305/23 odgovoriti, da je treba člen 23(1) in (2) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki pri prenosu te direktive nalaga poplačilo neprednostnih javnopravnih terjatev v postopku zaradi insolventnosti, da bi se pridobil odpust dolgov, izključuje dostop do odpusta dolgov v okoliščinah, v katerih je dolžnik ravnal malomarno ali nepremišljeno, ne da bi ravnal nepošteno ali v slabi veri, in ta dostop izključuje, če je bil dolžnik v desetih letih pred prošnjo za odpust dolgov kaznovan s pravnomočno upravno odločbo zaradi zelo hude kršitve na področju davkov, socialne varnosti ali socialnega reda ali če je bila zoper njega izdana pravnomočna odločba o razširitvi odgovornosti, razen če je ta dolžnik na dan vložitve te prošnje v celoti plačal svoje davčne dolgove in izpolnil obveznosti iz naslova socialne varnosti, pod pogojem, da so taka odstopanja ustrezno utemeljena na podlagi nacionalnega prava.

Prvo vprašanje, točka (e), v zadevi C-289/23

53 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem, točka (e), v zadevi C-289/23 v bistvu sprašuje, ali je treba člen 23(2) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki izključuje dostop do odpusta dolgov v konkretnem primeru, ne da bi nacionalni zakonodajalec to izključitev ustrezno utemeljil.

54 V zvezi s tem je zakonodajalec Unije, kot je razvidno iz točke 46 te sodbe, za izvajanje možnosti, ki jo imajo države članice na podlagi te določbe, izrecno določil pogoj, da so odstopanja, sprejeta na podlagi te določbe, „ustrezno utemeljena".

55 Iz Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti izhaja, da mora utemeljitev, ki jo mora država članica navesti v utemeljitev odstopanja, kakršno je to v postopku v glavni stvari, izhajati bodisi iz postopka, ki je privedel do tega odstopanja, bodisi iz nacionalnega prava. Tako je treba, kar zadeva prvo predpostavko, če so na podlagi nacionalnega prava pripravljalna dela, preambule in obrazložitve zakonskih ali drugih predpisov njihov sestavni del ali so upoštevni za njihovo razlago in če vsebujejo utemeljitev za odstopanje, ki se ohrani ali uvede pri izvajanju možnosti iz člena 23(2) te direktive, šteti, da je ta utemeljitev skladna z zahtevami iz te določbe. Poleg tega, kar zadeva drugo predpostavko, je lahko navedena utemeljitev navedena tudi v drugih določbah

nacionalnega prava, ki niso določba, ki vsebuje to odstopanje, kot je določba nacionalne ustave, zakona ali drugega predpisa (glej v tem smislu sodbo z dne 8. maja 2024, Instituto da Segurança Social in drugi, C-20/23, EU:C:2024:389, točka 37).

56 Glede na zgoraj navedeno je treba na prvo vprašanje, točka (e), v zadevi C-289/23 odgovoriti, da je treba člen 23(2) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki izključuje dostop do odpusta dolgov v konkretnem primeru, ne da bi nacionalni zakonodajalec to izključitev ustrezno utemeljil.

Drugo vprašanje, točka (a), v zadevi C-289/23

57 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem, točka (a), v zadevi C-289/23 v bistvu sprašuje, ali je treba člen 23(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da je seznam posebnih kategorij terjatev iz tega člena izčrpen, in če ni, ali imajo države članice možnost, da posebne kategorije terjatev, ki niso tiste, ki so naštete v tej določbi, izključijo iz odpusta dolgov, če je taka izključitev ustrezno utemeljena na podlagi nacionalnega prava.

58 Ugotoviti je treba, da je to vprašanje v bistvu enako tretjemu vprašanju, ki je bilo postavljeno v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 11. aprila 2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Izključitev javnopravnih terjatev iz odpusta dolgov) (C-687/22, EU:C:2024:287, točki 25 in 36).

59 Zato je treba, kot je razvidno iz točke 44 in točke 2 izreka navedene sodbe, na drugo vprašanje, točka (a), v zadevi C-289/23 odgovoriti, da je treba člen 23(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da seznam posebnih kategorij terjatev iz tega člena ni izčrpen in da imajo države članice možnost, da posebne kategorije terjatev, ki niso tiste, ki so naštete v tej določbi, izključijo iz odpusta dolgov, če je taka izključitev ustrezno utemeljena na podlagi nacionalnega prava.

Drugo vprašanje, točki (b) in (e), v zadevi C-289/23

60 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem, točki (b) in (e), v zadevi C-289/23 v bistvu sprašuje, ali je treba člen 23(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi o prenosu, ki določa splošno izključitev javnopravnih terjatev iz odpusta dolgov, ker je poplačilo teh terjatev posebnega pomena za pravično in solidarno družbo, ki temelji na pravni državi, razen v zelo omejenih okoliščinah in zelo strogih količinskih omejitvah, ne glede na naravo navedenih terjatev in okoliščine, v katerih so nastale, in ki zato omejuje obseg nacionalnih določb o odpustu dolgov, ki so se za to kategorijo terjatev uporabljale pred sprejetjem te ureditve.

61 V zvezi s tem je treba po eni strani opozoriti, da je treba, kot je razvidno iz točke 59 te sodbe, člen 23(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da seznam posebnih kategorij terjatev iz tega člena ni izčrpen in da imajo države članice možnost, da posebne kategorije terjatev, ki niso tiste, ki so naštete v tej določbi, izključijo iz odpusta dolgov, če je taka izključitev ustrezno utemeljena na podlagi nacionalnega prava.

62 Po drugi strani je treba v zvezi z vprašanjem, ali lahko države članice pri prenosu te direktive v nacionalno pravo kategorije terjatev, za katere izključitev ni bila določena v nacionalni ureditvi, ki je veljala pred tem prenosom, izključijo iz odpusta dolgov, ugotoviti, da niti navedena direktiva

niti pripravljalna dela za sprejetje te direktive ne vsebujejo elementov, na podlagi katerih bi bilo mogoče šteti, da je zakonodajalec Unije nameraval omejiti polje proste presoje držav članic tako, da se jim prepreči sprejetje določb, s katerimi bi bile kategorije terjatev, ki niso bile izključene pred navedenim prenosom, izključene iz odpusta dolgov.

63 Nasprotno, zakonodajalec Unije je s tem, da je v členu 23(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti določil, da pod določenimi pogoji države članice „lahko določene kategorije dolgov izključijo iz odpusta dolgov ali omejijo dostop do odpusta dolgov ali določijo daljše preizkusne dobe za odpust dolgov“, izrecno dal državam članicam možnost, da, če so ti pogoji izpolnjeni, sprejmejo določbe, ki kategorije terjatev, ki prej niso bile izključene, izključijo iz odpusta dolgov.

64 Vseeno pa je zakonodajalec Unije za uresničevanje možnosti, ki je tako dodeljena državam članicam v tej določbi, izrecno določil pogoj, da so take izključitve ustrezno utemeljene. Iz tega sledi, da kadar nacionalni zakonodajalec sprejme določbe s takimi odstopanji, morajo razlogi za ta odstopanja izhajati iz nacionalnega prava ali postopka, ki je privedel do teh odstopanj, in da morajo ti razlogi uresničevati legitimen javni interes (sodba z dne 11. aprila 2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Izključitev javnopravnih terjatev iz odpusta dolgov), C-687/22, EU:C:2024:287, točka 42).

65 V zvezi s tem je tako na podlagi uvodne izjave 78 Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti, ki napotuje na odstopanja, „ki so ustrezno utemeljena z razlogi, določenimi v nacionalnem pravu“, kot na podlagi uvodne izjave 81 te direktive, ki se sklicuje na „ustrezno utemeljen razlog po nacionalnem pravu“, mogoče šteti, da je zakonodajalec Unije menil, da zadostuje, da se spoštujejo podrobna pravila, ki so za to določena v različnih nacionalnih pravnih ureditvah (sodba z dne 11. aprila 2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Izključitev javnopravnih terjatev iz odpusta dolgov), C-687/22, EU:C:2024:287, točka 43).

66 V obravnavani zadevi mora predložitveno sodišče presoditi, ali razlog, ki se nanaša na poseben pomen poplačila javnopravnih terjatev za pravično in solidarno družbo, ki temelji na pravni državi, in je povzet v preambuli zakona 16/2022, ustrezno utemeljuje splošno izključitev teh terjatev iz odpusta dolgov iz člena 489(1), točka 5, tega zakona, razen v zelo omejenih okoliščinah in zelo strogih količinskih omejitvah, ne glede na naravo navedenih terjatev in okoliščine, v katerih so nastale. Pri tej presoji bo moralo predložitveno sodišče upoštevati obveznost spoštovanja načela sorazmernosti, kot je navedeno v točki 50 te sodbe.

67 Glede na zgoraj navedeno je treba na drugo vprašanje, točki (b) in (e), v zadevi C-289/23 odgovoriti, da je treba člen 23(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi o prenosu, ki določa splošno izključitev javnopravnih terjatev iz odpusta dolgov, ker je poplačilo teh terjatev posebnega pomena za pravično in solidarno družbo, ki temelji na pravni državi, razen v zelo omejenih okoliščinah in zelo strogih količinskih omejitvah, ne glede na naravo navedenih terjatev in okoliščine, v katerih so nastale, in ki zato omejuje obseg nacionalnih določb o odpustu dolgov, ki so se za to kategorijo terjatev uporabljale pred sprejetjem te ureditve, pod pogojem, da je ta izključitev ustrezno utemeljena na podlagi nacionalnega prava.

Drugo vprašanje, točka (c), v zadevi C-289/23

68 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem, točka (c), v zadevi C-289/23 v bistvu sprašuje, ali je treba člen 23(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa splošno pravilo o izključitvi javnopravnih terjatev iz odpusta dolgov, če to pravila zagotavlja prednostno obravnavo javnopravnih upnikov v primerjavi z drugimi upniki.

69 V zvezi s tem je po eni strani iz sodne prakse, navedene v točkah 59 in 61 te sodbe, razvidno, da je treba člen 23(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da seznam posebnih kategorij terjatev iz tega člena ni izčrpen in da imajo države članice možnost, da posebne kategorije terjatev, ki niso tiste, ki so naštete v navedeni določbi, izključijo iz odpusta dolgov, če je taka izključitev ustrezno utemeljena na podlagi nacionalnega prava.

70 Po drugi strani, niti Direktiva o prestrukturiranju in insolventnosti niti pripravljalno gradivo za njeno sprejetje ne vsebujeta elementov, ki bi lahko podkrepili trditev, v skladu s katero je zakonodajalec Unije glede na notranjo skladnost kategorij terjatev, ki so izrecno navedene v členu 23(4) te direktive, nameraval omejiti polje proste presoje držav članic v zvezi z izključitvijo kategorij terjatev, ki niso tiste, ki so naštete v tej določbi, kot so davčne terjatve in terjatve iz naslova socialne varnosti, iz odpusta dolgov. Nasprotno, iz tega pripravljalnega gradiva natančneje izhaja, da je ta zakonodajalec resnično želel državam članicam pustiti določeno polje proste presoje, da bi te lahko pri prenosu navedene direktive v svoje nacionalno pravo upoštevale gospodarski položaj in nacionalni pravni ustroj (sodba z dne 8. maja 2024, Instituto da Segurança Social in drugi, C-20/23, EU:C:2024:389, točka 42 in navedena sodna praksa).

71 Poleg tega je Sodišče razsodilo, da je izključitev javnopravnih terjatev, kot so davčne terjatve in terjatve iz naslova socialne varnosti, iz odpusta dolgov mogoče ustrezno utemeljiti. Vse terjatve namreč niso enake, upniki nimajo enakega statusa in izterjava teh terjatev lahko ustreza posebnim ciljem. Tako lahko države članice glede na naravo davčnih terjatev in terjatev iz naslova socialne varnosti ter cilj pobiranja davkov in prispevkov za socialno varnost legitimno štejejo, da javni institucionalni upniki z vidika izterjave zadevnih terjatev niso v primerljivem položaju kot upniki iz gospodarskega ali zasebnega sektorja. V teh okoliščinah možnost izključitve davčnih terjatev in terjatev iz naslova socialne varnosti iz odpusta dolgov ne pomeni, da se neupravičeno daje prednost javnim institucionalnim upnikom v primerjavi z drugimi upniki, za katere taka izključitev ne velja (glej v tem smislu sodbo z dne 8. maja 2024, Instituto da Segurança Social in drugi, C-20/23, EU:C:2024:389, točka 43).

72 Zato je Sodišče razsodilo, da je treba člen 23(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da imajo države članice možnost, da nekatere posebne kategorije terjatev, kot so davčne terjatve in terjatve iz naslova socialne varnosti, izključijo iz odpusta dolgov in jim tako dodelijo privilegiran status, če je taka izključitev ustrezno utemeljena na podlagi nacionalnega prava (glej v tem smislu sodbo z dne 8. maja 2024, Instituto da Segurança Social in drugi, C-20/23, EU:C:2024:389, točka 45).

73 Zato je treba na drugo vprašanje, točka (c), v zadevi C-289/23 odgovoriti, da je treba člen 23(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa splošno pravilo o izključitvi javnopravnih terjatev iz odpusta dolgov, če to pravilo zagotavlja prednostno obravnavo javnopravnih upnikov v primerjavi z drugimi upniki, pod pogojem, da je taka izključitev ustrezno utemeljena na podlagi nacionalnega prava.

Drugo vprašanje, točka (d), v zadevi C-289/23

74 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem, točka (d), v zadevi C-289/23 v bistvu sprašuje, ali je treba člen 23(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa omejitev odpusta dolgov za posebno kategorijo terjatev z uvedbo zgornje meje, nad katero je ta odpust izključen, ne da bi bila ta zgornja meja določena glede na znesek zadevnega dolga.

75 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da drugače kot člen 20(2) te direktive, ki državam članicam nalaga, da morajo za popoln odpust dolgov določiti pogoj delnega odplačila dolgov s strani podjetnika, zagotoviti, da s tem povezana obveznost odplačila „temelji na položaju posameznega podjetnika in da je zlasti sorazmerna z njegovim zasegljivim ali razpoložljivim dohodkom in premoženjem v preizkusni dobi za odpust dolgov ter da upošteva pravičen interes upnikov“, člen 23(4) te direktive ne določa izrecno, da morajo države članice, kadar določijo omejitev možnosti odpusta dolgov, določiti določeno zgornjo mejo glede na dejanski znesek zadevnega dolga, niti ne vsebuje nobenega elementa, s katerim bi bilo mogoče potrditi trditev, da je zakonodajalec Unije želel omejiti polje proste presoje, ki ga imajo države članice pri določitvi takih omejitev.

76 Sodišče je glede polja proste presoje, ki ga imajo države članice na podlagi zadnjenavedene določbe, že razsodilo, da je treba to določbo razlagati tako, da ne omejuje polja proste presoje, ki ga imajo države članice glede izbire kategorij terjatev, ki niso tiste, ki so naštete v tej določbi, in ki jih nameravajo izključiti iz odpusta dolgov (sodba z dne 11. aprila 2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Izključitev javnopravnih terjatev iz odpusta dolgov), C-687/22, EU:C:2024:287, točka 41).

77 Kot pa je generalni pravobranilec v bistvu navedel v točki 35 sklepnih predlogov, bi bilo paradoksalno, če bi zakonodajalec Unije bolj omejil polje proste presoje, ki ga imajo države članice pri omejitvah možnosti odpusta dolgov, kot polje proste presoje, ki ga imajo pri izključitvi posebne kategorije terjatev iz odpusta dolgov.

78 Kot vmesno je torej treba ugotoviti, da je treba člen 23(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da ne omejuje polja proste presoje, ki ga imajo države članice glede omejitev možnosti odpusta dolgov, ki ga nameravajo uvesti.

79 Vendar je na eni strani zakonodajalec Unije, kot je razvidno iz točke 64 te sodbe, za izvajanje možnosti, ki jo imajo torej države članice v tem členu 23(4), izrecno določil pogoj, da so take omejitve možnosti odpusta dolgov ustrezno utemeljene. Iz tega sledi, da kadar nacionalni zakonodajalec sprejme taka odstopanja, morajo razlogi za ta odstopanja izhajati iz nacionalnega prava ali postopka, ki je privedel do teh odstopanj, in da morajo ti razlogi uresničevati legitimen javni interes.

80 V zvezi s tem iz sodne prakse, navedene v točki 65 te sodbe, izhaja, da je tako na podlagi uvodne izjave 78 Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti, ki napotuje na odstopanja, „ki so ustrezno utemeljena z razlogi, določenimi v nacionalnem pravu“, kot na podlagi uvodne izjave 81 te direktive, ki se sklicuje na „ustrezno utemeljen razlog po nacionalnem pravu“, mogoče šteti, da je zakonodajalec Unije menil, da zadostuje, da se spoštujejo podrobna pravila, ki so za to določena v različnih nacionalnih pravnih ureditvah.

81 Na drugi strani, kot izhaja iz točke 50 te sodbe, morajo države članice pri izvrševanju diskrecijske pravice v zvezi z odstopanji, ki jih lahko sprejmejo na podlagi člena 23(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti, spoštovati načelo sorazmernosti. Sredstva, ki jih izberejo, torej ne smejo presegati tega, kar je primerno in potrebno za uresničitev cilja, ki mu sledijo, in ne smejo ogroziti ciljev, ki jim sledi ta direktiva, to je v obravnavani zadevi zagotoviti, da imajo insolventni podjetniki dostop do vsaj enega postopka, ki lahko privede do popolnega odpusta dolgov.

82 Glede na zgoraj navedeno je treba na drugo vprašanje, točka (d), v zadevi C-289/23 odgovoriti, da je treba člen 23(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa omejitev odpusta dolgov za posebno kategorijo terjatev z uvedbo zgornje meje, nad katero je ta odpust izključen, ne da bi bila ta zgornja meja določena glede na znesek zadevnega dolga, pod pogojem, da je taka omejitev ustrezno utemeljena na podlagi nacionalnega prava.

Prvo vprašanje v zadevi C-305/23

83 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v zadevi C-305/23 v bistvu sprašuje, ali je treba Direktivo o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da če se nacionalni zakonodajalec odloči uporabiti možnost iz člena 1(4) te direktive in uporabo postopkov, ki omogočajo odpust dolgov, ki jih imajo insolventni podjetniki, razširi na insolventne fizične osebe, ki niso podjetniki, morajo biti pravila, ki se na podlagi take razširitve uporabljajo za te fizične osebe, skladna z določbami iz naslova III navedene direktive.

84 Tako španska vlada kot Evropska komisija prerekata dopustnost tega vprašanja, ker naj ne bi bilo upoštevno. Komisija v utemeljitev temu prerekanju navaja, da je očitno, da je zadevni dolžnik, četudi sedaj ne opravlja podjetniške dejavnosti, tako dejavnost opravljal v času dejanskega stanja iz postopka v glavni stvari, in da je to tisto, kar je odločilno za uporabo Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti. Španska vlada pa trdi, da to vprašanje ni potrebno za rešitev spora o glavni stvari, ker se nacionalne določbe o odpustu dolgov uporabljajo za dolžnika, ne glede na to, ali je podjetnik ali ne.

85 V zvezi s tem je treba opozoriti, da za vprašanja, ki se nanašajo na razlago prava Unije, velja domneva upoštevnosti. Sodišče lahko zavrne odločanje o vprašanju za predhodno odločanje, ki ga je postavilo nacionalno sodišče, samo če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo dejanskih in pravnih elementov, ki so potrebni, da bi lahko na zastavljena vprašanja dalo koristne odgovore (sodba z dne 9. marca 2024, W. GmbH, C-50/23, EU:C:2023:680, točka 44 in navedena sodna praksa).

86 V obravnavani zadevi zaprošena razlaga člena 1(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti ni očitno nepovezana s predmetom spora o glavni stvari v zadevi C-305/23. V nasprotju s tem, kar trdi Komisija, je namreč prvo vprašanje v tej zadevi upoštevno, ker se, kot je navedeno v točki 21 te sodbe, postopek zaradi insolventnosti in postopek za odpust dolgov nanašata na dolžnika S.E.I. kot fizično osebo in ne kot na podjetnika. Poleg tega dejstvo, da špansko pravo določa odpust dolgov dolžniku, ne glede na to, ali je podjetnik ali ne, ne vpliva na upoštevnost tega vprašanja, s katerim predložitveno sodišče sprašuje, ali morajo biti pravila o odpustu dolgov, kadar se uporabljajo za fizične osebe, skladna z določbami iz naslova III te direktive.

87 Glede odgovora na navedeno vprašanje je treba opozoriti, da člen 1(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti določa, da države članice „lahko uporabo postopkov iz [tega člena 1(1)(b)] razširijo na insolventne fizične osebe, ki niso podjetniki“.

88 Ugotoviti pa je treba, da je besedilo navedenega člena 1(4) nedvoumno, ker določa razširitev zgolj in samo „postopkov iz“ tega člena 1(1)(b), in sicer postopkov, ki omogočajo odpust dolgov, ki jih imajo insolventni podjetniki, za insolventne fizične osebe, ki niso podjetniki. V tem besedilu ni nikjer omenjena delna razširitev teh postopkov.

89 To razlago člena 1(4) Direktive o prestrukturiranju in insolventnosti potrjuje uvodna izjava 21 te direktive, v kateri je med drugim navedeno, da bi bilo za države članice priporočljivo, da čim prej začnejo uporabljati „določbe“ te direktive o odpustu dolgov tudi za potrošnike, čeprav navedena direktiva ne vključuje zavezujočih pravil o prezadolženosti potrošnikov.

90 Dodati je treba, da Direktiva o prestrukturiranju in insolventnosti poleg tega ne vsebuje nobenega elementa, s katerim bi bilo mogoče potrditi trditev, da je zakonodajalec Unije nameraval državam članicam podeliti polje proste presoje glede obsega uporabe postopkov iz člena 1(1)(b) te direktive za insolventne fizične osebe, ki niso podjetniki. Nasprotno, tako iz uvodne izjave 21 kot iz člena 1(4) navedene direktive je jasno razvidno, da ta zakonodajalec državam članicam ni želel prepustiti izbire, da se odločijo za „delno“ razširitev ali razširitev „po izbiri“ teh postopkov na insolventne fizične osebe, ki niso podjetniki.

91 Glede na zgoraj navedeno je treba na prvo vprašanje v zadevi C-305/23 odgovoriti, da je treba Direktivo o prestrukturiranju in insolventnosti razlagati tako, da če se nacionalni zakonodajalec odloči uporabiti možnost iz člena 1(4) te direktive in uporabo postopkov, ki omogočajo odpust dolgov, ki jih imajo insolventni podjetniki, razširi na insolventne fizične osebe, ki niso podjetniki, morajo biti pravila, ki se na podlagi take razširitve uporabljajo za te fizične osebe, skladna z določbami iz naslova III navedene direktive.

Peto vprašanje v zadevi C-305/23

92 Ker je treba, kot izhaja iz točk od 40 do 44 te sodbe, na četrto vprašanje v zadevi C-305/23 v bistvu odgovoriti nikalno, na peto vprašanje v tej zadevi ni treba odgovoriti.

Stroški

93 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

1. **Člen 23(2) Direktive (EU) 2019/1023 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o okvirih preventivnega prestrukturiranja, odpustu dolgov in prepovedih opravljanja dejavnosti ter ukrepih za povečanje učinkovitosti postopkov glede prestrukturiranja, insolventnosti in odpusta dolgov ter o spremembi Direktive (EU) 2017/1132 (Direktiva o prestrukturiranju in insolventnosti)**

   je treba razlagati tako, da

seznam okoliščin iz tega člena ni izčrpen in da imajo države članice pri prenosu te direktive v nacionalno pravo možnost, da sprejmejo določbe, ki omejujejo dostop do odpusta dolgov bolj kot predhodna nacionalna ureditev, tako da zavrnejo ali omejijo dostop do odpusta dolgov, prekličejo koristi odpusta dolgov ali določijo daljše preizkusne dobe za pridobitev popolnega odpusta dolgov ali daljša obdobja prepovedi opravljanja dejavnosti v okoliščinah, ki niso naštete v tem členu 23(2), pod pogojem, da so te okoliščine natančno opredeljene in da so taka odstopanja ustrezno utemeljena.

2. Člen 23(1) in (2) Direktive 2019/1023

je treba razlagati tako, da

ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki pri prenosu te direktive nalaga poplačilo neprednostnih javnopravnih terjatev v postopku zaradi insolventnosti, da bi se pridobil odpust dolgov, izključuje dostop do odpusta dolgov v okoliščinah, v katerih je dolžnik ravnal malomarno ali nepremišljeno, ne da bi ravnal nepošteno ali v slabi veri, in dostop do odpusta dolgov izključuje, če je bil dolžnik v desetih letih pred prošnjo za odpust dolgov kaznovan s pravnomočno upravno odločbo zaradi zelo hude kršitve na področju davkov, socialne varnosti ali socialnega reda ali če je bila zoper njega izdana pravnomočna odločba o razširitvi odgovornosti, razen če je ta dolžnik na dan vložitve te prošnje v celoti plačal svoje davčne dolgove in izpolnil obveznosti iz naslova socialne varnosti, pod pogojem, da so taka odstopanja ustrezno utemeljena na podlagi nacionalnega prava.

3. Člen 23(2) Direktive 2019/1023

je treba razlagati tako, da

nasprotuje nacionalni ureditvi, ki izključuje dostop do odpusta dolgov v konkretnem primeru, ne da bi nacionalni zakonodajalec to izključitev ustrezno utemeljil.

4. Člen 23(4) Direktive 2019/1023

je treba razlagati tako, da

seznam posebnih kategorij terjatev iz tega člena ni izčrpen in da imajo države članice možnost, da posebne kategorije terjatev, ki niso tiste, ki so naštete v tej določbi, izključijo iz odpusta dolgov, če je taka izključitev ustrezno utemeljena na podlagi nacionalnega prava.

5. Člen 23(4) Direktive 2019/1023

je treba razlagati tako, da

ne nasprotuje nacionalni ureditvi o prenosu, ki določa splošno izključitev javnopravnih terjatev iz odpusta dolgov, ker je poplačilo teh terjatev posebnega pomena za pravično in solidarno družbo, ki temelji na pravni državi, razen v zelo omejenih okoliščinah in zelo strogih količinskih omejitvah, ne glede na naravo navedenih terjatev in okoliščine, v katerih so nastale, in ki zato omejuje obseg nacionalnih določb o odpustu dolgov, ki

so se za to kategorijo terjatev uporabljale pred sprejetjem te ureditve, pod pogojem, da je ta izključitev ustrezno utemeljena na podlagi nacionalnega prava.

6. Člen 23(4) Direktive 2019/1023

je treba razlagati tako, da

ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa splošno pravilo o izključitvi javnopravnih terjatev iz odpusta dolgov, če to pravilo zagotavlja prednostno obravnavo javnopravnih upnikov v primerjavi z drugimi upniki, pod pogojem, da je taka izključitev ustrezno utemeljena na podlagi nacionalnega prava.

7. Člen 23(4) Direktive 2019/1023

je treba razlagati tako, da

ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa omejitev odpusta dolgov za posebno kategorijo terjatev z uvedbo zgornje meje, nad katero je ta odpust izključen, ne da bi bila ta zgornja meja določena glede na znesek zadevnega dolga, pod pogojem, da je taka omejitev ustrezno utemeljena na podlagi nacionalnega prava.

8. Direktivo 2019/1023

je treba razlagati tako, da

če se nacionalni zakonodajalec odloči uporabiti možnost iz člena 1(4) te direktive in uporabo postopkov, ki omogočajo odpust dolgov, ki jih imajo insolventni podjetniki, razširi na insolventne fizične osebe, ki niso podjetniki, morajo biti pravila, ki se na podlagi take razširitve uporabljajo za te fizične osebe, skladna z določbami iz naslova III navedene direktive.

Podpisi